Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0421U102658

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 31-05-2021

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Погонець Іванна Василівна

2. Pohonets Ivanna Vasylivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: кандидат наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 13.00.01

Назва наукової спеціальності: Загальна педагогіка та історія педагогіки

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 14-05-2021

Спеціальність за освітою: Педагогіка і методика середньої освіти. Образотворче мистецтво

Місце роботи здобувача: Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 32291663

Місцезнаходження: вул. Ліцейна, 1, м. Кременець, Кременецький р-н., Тернопільська обл., 47003, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 58.053.01

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, м. Тернопіль, Тернопільський р-н., Тернопільська обл., 46027, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, м. Тернопіль, Тернопільський р-н., Тернопільська обл., 46027, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 14.25, 14.07

Тема дисертації:

1. Педагогічні основи ілюстрування підручників для початкових шкіл України (друга половина XX століття).

2. The Pedagogical Basics of Illustrating Textbooks for Primary Schools of Ukraine (the Second Half of the 20th Century).

Реферат/анотація:

1. Реформування національного шкільництва в контексті концептуальних засад «Нова українська школа» актуалізує проблему вдосконалення змісту освіти, використання сучасних педагогічних технологій, а також модернізації засобів навчання, серед яких важливе місце посідає шкільний підручник. З огляду на те, що в Україні триває процес створення та видання альтернативної навчальної літератури, проблема її ілюстрування набуває особливого значення, оскільки комплекс наочних зображень у підручнику є основою для формування понять; впливає на учня як у навчальному, так і в інтелектуальному та емоційному плані; розвиває уміння спостерігати, осмислювати побачене, зіставляти його з прочитаним. Зважаючи на те, що

процес конструювання цього виду навчальної літератури тісно пов'язаний з теорією шкільного підручника як концептуальною основою творення навчальної книги, – вивчення досвіду підручникотворення другої половини XX століття є важливим у розробці сучасної стратегії ілюстрування навчальної літератури для закладів загальної середньої освіти. Об'єкт дослідження: процес ілюстрування вітчизняних шкільних підручників. Предмет дослідження: теорія і практика ілюстрування навчальних книг для початкових шкіл України другої половини XX століття. Мета дослідження полягає у розкритті педагогічних основ ілюстрування підручників для початкових шкіл України другої половини XX століття задля використання позитивних ідей минулого в системі вітчизняного підручникотворення. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: – вперше здійснено комплексне дослідження педагогічних основ ілюстрування підручників для початкових шкіл України другої половини XX століття, зокрема: виокремлено етапи ілюстрування вітчизняних підручників для початкової школи другої половини XX століття (1-й етап – 50-ті рр. XX століття – обґрунтування теоретичних основ ілюстрування навчальної книги; 2-й етап – 60–70-ті рр. XX століття – політехнізація змісту наочних зображень підручників; 3-й етап – 80-ті рр. XX століття – удосконалення наукових підходів до ілюстрування шкільної навчальної літератури для початкової школи; 4-й етап – 90-ті рр. XX століття національне спрямування ілюстративного матеріалу підручників) з урахуванням таких чинників: реформування національного шкільництва, розвиток теорії шкільного підручника та розвиток книжкової графіки; визначено тенденції кожного з виділених етапів; – розроблено модель аналізу ілюстративного матеріалу підручників для початкової школи, яка охоплює дидактичний, гігієнічний і художньоестетичний критерії та відповідні їм показники; – уточнено розуміння сутності, функцій, видової різноманітності ілюстративного матеріалу як структурного компонента навчальної книги; поглиблено наукові підходи до аналізу й оцінювання ілюстративного матеріалу підручників для початкової ланки освіти; – набули подальшого розвитку вимоги до наочних зображень навчальних книг для молодших школярів. Практичне значення одержаних результатів полягає в реалізації розробленої моделі в процесі аналізу ілюстративного матеріалу підручників для початкових шкіл України, виданих у другій половині XX століття; підготовці науково-методичних рекомендацій щодо використання наочних зображень у структурі навчальної книги для школи першого ступеня. Ці рекомендації, а також запропонована модель можуть бути використані в процесі створення ілюстративного матеріалу для нових навчальних видань; працівниками освіти під час моніторингу якості оформлення навчальної літератури; учителями початкової школи для підвищення ефективності роботи з візуальним рядом навчальної книги. Упродовж 2011–2019 рр. здійснено натурне обстеження 140 підручників для початкових шкіл України, виданих у період другої половини XX століття, у фондах обласних, регіональних, шкільних і наукових бібліотек та приватних колекцій. Зібрано та опрацьовано значну кількість фотоматеріалів (понад 700 одиниць), що дають уявлення про ілюстрування книг для молодших школярів досліджуваного періоду. На основі отриманих результатів підготовлено науково-методичні рекомендації щодо використання ілюстративного матеріалу в підручниках для початкової школи, які поділяються на загальні (вимоги до зв'язку ілюстративного матеріалу з текстом та іншими структурними компонентами підручника) і спеціальні (вимоги, що стосуються відповідності ілюстративного матеріалу віковим особливостям молодших школярів; гігієнічні вимоги до ілюстративного матеріалу підручників для початкової школи; художньоестетичні; додаткові рекомендації до використання ілюстративного матеріалу).

2. Reforming the national school system in the context of the conceptual principles of secondary school reform "The New Ukrainian School" raises the issue of improving the education content, the use of modern pedagogical technologies, as well as the modernization of teaching aids, among which the school textbook occupies an important place. Given that in Ukraine the process of creating and publishing alternative educational literature is still continuing, the problem of its illustration is especially important, as a set of visual images in the textbook is the basis for the concepts' formation; affects the student academically, intellectually, and emotionally; develops the ability to observe, to comprehend what was seen, and to compare it with what was read. Since the process of constructing this type of educational literature is closely related to the school textbook theory as a conceptual basis for creating a textbook, the study of textbook creation experience in the second half of the 20th century is

important in developing a modern strategy for illustrating textbooks for general secondary educational establishments. The object of the research: the process of illustrating Ukrainian school textbooks. The subject of the research: theory and practice of illustrating textbooks for Ukrainian primary schools of the second half of the 20th century. The purpose of the research is to reveal the pedagogical basics of illustrating textbooks for Ukrainian primary schools of the second half of the 20th century for use of the positive ideas of the past in the Ukrainian textbook creation system. The scientific novelty of the obtained results is that: - for the first time a comprehensive study of the pedagogical basics of illustrating textbooks for Ukrainian primary schools of the second half of the 20th century was carried out, in particular: the stages of illustrating Ukrainian textbooks for primary schools of the second half of the 20th century were singled out (the 1st stage – the 50s of the 20th century – the substantiation of textbook illustration theoretical bases); the 2nd stage – the 60-70s of the 20th century – the polytechnization of the textbooks' visual images content; the 3rd stage – the 80s of the 20th century – improvement of scientific approaches to illustrating educational literature for primary school; the 4th stage – the 90s of the 20th century – the national orientation of illustrative textbook material) taking into account the following factors: reforming the national school system, the development of school textbook theory and book graphics; the tendencies of each of the selected stages were determined; - the analysis model of textbooks' illustrative material for primary school was developed; the model covers didactic, hygienic, artistic, and aesthetic criteria and corresponding indicators; - the understanding of the essence, functions, type diversity of illustrative material as a structural component of the textbook is specified; scientific approaches to the analysis and evaluation of primary education textbooks' illustrative material were deepened; - the requirements for visual images of primary school educational books have been further developed. The practical significance of the obtained results lies in the implementation of the developed model based on the analysis of Ukrainian primary school textbooks' illustrative material, published in the second half of the 20th century; the preparation of scientific and methodical recommendations on the use of visual images in the firstdegree school textbook structure. These recommendations, as well as the proposed model, can be used in the process of creating illustrative material for new educational publications; they can be used by educators during the monitoring of the educational literature quality; they can also be used by primary school teachers to increase the efficiency of working with the educational book visual row. During 2011–2019 in the funds of regional, school, and scientific libraries and private collections the thesis author made a full-scale survey of 140 Ukrainian primary school textbooks published in the second half of the 20th century. A significant amount of photographic materials (over 700 units) was collected and processed, which gave an idea of illustrating books for younger schoolchildren of the period under study. Based on the results, the thesis author prepared scientific and methodological recommendations for illustrative material use in primary school textbooks. The recommendations are divided into general (the requirements for connecting illustrative material with the text and other structural components of the textbook) and special (the requirements for the correspondence of illustrative material to age features of primary school students; hygienic requirements for illustrative material of primary school textbooks; artistic and aesthetic requirements; additional recommendations for the illustrative material use) ones.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кодлюк Ярослава Петрівна
2. Kodliuk Yaroslava Petrivna

Кваліфікація: д.пед.н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Прокопів Любов Миколаївна
2. Prokopiv Liubov Mykolaivna

Кваліфікація: к. пед. н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гавриленко Тетяна Леонідівна

2. Havrylenko Tetiana L.

Кваліфікація: д. пед. н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Терещук Григорій Васильович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Терещук Григорій Васильович
Відповідальний за підготовку облікових документів	
Реєстратор	
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Т.А.